

ส่วนที่ 1

ข้อมูลทั่วไป

สภาพปัจจุบัน

สำนักงานศึกษาธิการภาค 17 เป็นหน่วยงานที่เกิดขึ้นตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อให้การบริหารราชการของกระทรวงศึกษาธิการในภูมิภาคเป็นไปด้วยความเรียบร้อย โดยอาศัยอำนาจตามข้อ 5 ของคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 19/2560 เรื่อง การปฏิรูปการศึกษาในภูมิภาคของกระทรวงศึกษาธิการ ลงวันที่ 3 เมษายน 2560 ให้มีสำนักงานศึกษาธิการภาค จำนวน 18 ภาค สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ตามบัญชีที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการประกาศกำหนดเพื่อปฏิบัติภารกิจของกระทรวงศึกษาธิการในระดับพื้นที่ทำหน้าที่ขับเคลื่อนการศึกษาในระดับภาคและจังหวัด โดยการอำนวยความสะดวก ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาการศึกษาแบบร่วมมือและบูรณาการกับหน่วยงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานอื่นหรือภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในพื้นที่นั้น ๆ และให้มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้ (1) กำหนดยุทธศาสตร์และบทบาทการพัฒนาภาคต่างๆ ให้เชื่อมโยงและสอดคล้องกับ ทิศทางการพัฒนาประเทศ ทิศทางการดำเนินงานของกระทรวงศึกษาธิการในระดับภูมิภาคหรือจังหวัด นโยบายและยุทธศาสตร์ของกระทรวงศึกษาธิการ และยุทธศาสตร์การพัฒนา กลุ่มจังหวัด รวมทั้งการพัฒนาในด้านอื่น ๆ ในพื้นที่รับผิดชอบ ตามศักยภาพและโอกาสของบุคคลและชุมชนในแต่ละพื้นที่ (2) สนับสนุนการพัฒนาจังหวัดในพื้นที่รับผิดชอบเกี่ยวกับงานด้านวิชาการ การวิจัย และพัฒนา (3) กำกับดูแล ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดในพื้นที่รับผิดชอบ (4) สนับสนุนการตรวจราชการ และติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามนโยบาย และยุทธศาสตร์ของกระทรวงศึกษาธิการในพื้นที่รับผิดชอบ (5) ประสานการบริหารงานระหว่างราชการส่วนกลาง และส่วนภูมิภาคให้เกิดการพัฒนาอย่างบูรณาการในระดับพื้นที่ของหลายจังหวัด โดยยึดการมีส่วนร่วม และประโยชน์สุขของประชาชนเป็นหลัก (6) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุน การปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

ทั้งนี้ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง กำหนดสถานที่ตั้งของสำนักงานศึกษาธิการภาค ลงวันที่ 4 พฤษภาคม 2560 ได้กำหนดให้สำนักงานศึกษาธิการภาค 17 ตั้งสำนักงานอยู่ที่จังหวัดพิษณุโลก รับผิดชอบดำเนินงานในพื้นที่ 5 จังหวัด ในเขตตรวจราชการที่ 17 ได้แก่ จังหวัดตาก พิษณุโลก เพชรบูรณ์ สุโขทัยและอุตรดิตถ์

ที่ตั้งและอาณาเขต

สำนักงานศึกษาธิการภาค 17 ตั้งอยู่เลขที่ 311 หมู่ 5 ตำบลหัวรอ อำเภอเมือง จังหวัด พิษณุโลก ประกอบด้วย จังหวัดตาก พิษณุโลก สุโขทัย อุตรดิตถ์ และเพชรบูรณ์ ตั้งอยู่ในเขตภาคเหนือ ตอนล่าง 1 ของประเทศไทย มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดและประเทศใกล้เคียง ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ จังหวัดแม่ฮ่องสอน เชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง แพร่ น่าน
ทิศใต้	ติดต่อกับ จังหวัดกำแพงเพชร นครสวรรค์ อุทัยธานี พิจิตร ลพบุรี
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และจังหวัดชัยภูมิ
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ สหภาพพม่า และจังหวัดกาญจนบุรี

แผนที่แสดงอาณาเขตของกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 1

ลักษณะทางกายภาพ

ลักษณะภูมิประเทศ

ภูมิประเทศของกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 1 โดยทั่วไปประมาณ 2 ใน 3 ของพื้นที่เป็นที่ราบ ลุ่มแม่น้ำและที่ราบลูกฟูก (rolling plains) ได้แก่ พื้นที่ในบริเวณตอนกลางของจังหวัดตาก พิษณุโลก อุตรดิตถ์ และสุโขทัย ซึ่งเกิดจากการกระทำของแม่น้ำสายสำคัญ ๆ คือ แม่น้ำน่านแม่น้ำยม แม่น้ำปิงและ ลำน้ำสาขา นอกจากนี้การกระทำของแม่น้ำยังทำให้เกิดเป็นที่ราบขั้นบันได (terraces) และที่ราบน้ำท่วมถึง (flood plain) ของแม่น้ำยม และแม่น้ำน่าน อีกด้วย

ทางด้านทิศตะวันตกของกลุ่มจังหวัดในเขตพื้นที่อำเภอแม่สอด อำเภอแม่ระมาด อำเภอท่าสองยาง อำเภอพบพระ และอำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก ภูมิประเทศมีลักษณะเป็นทิวเขาปกคลุมด้วยป่าไม้ มีเทือกเขาสูงสลับซับซ้อนกันไปมา มีพื้นที่ราบสำหรับการเกษตรกรรมบ้างเล็กน้อย โดยมีเทือกเขาถนนธงชัยซึ่งทอดตัวยาวจากภาคเหนือลงมาเป็นแนวเขตแดนกั้นระหว่างประเทศไทยกับสหภาพพม่า

ทางด้านทิศตะวันออกของกลุ่มจังหวัดบริเวณตอนบนมีลักษณะพื้นที่เป็นภูเขาและที่สูง โดยมีเทือกเขาหลวงพระบางทอดตัวยาวลงมากันเขตแดนระหว่างประเทศไทย-ลาว ช่วงตั้งแต่อำเภอน้ำปาด อำเภอปากท่า อำเภอบ้านโคก จังหวัดอุตรดิตถ์ มาถึงอำเภอนครไทย อำเภอชาติตระการ จังหวัดพิษณุโลก

และทอดยาวต่อเนื่องไปจนถึงอำเภอหล่มสัก อำเภอnáหนาว จังหวัดเพชรบูรณ์ กลายเป็นทิวเขาเพชรบูรณ์ซึ่งทอดตัวยาวไปจนจรดแนวเขตของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีสภาพเป็นที่ราบเชิงเขา สลับลูกเนินเตี้ย ๆ ไปจนจรดที่ราบลุ่มแม่น้ำและมีที่ราบแคบ ๆ ในบริเวณเขตอำเภอหล่มสัก และอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ ซึ่งที่ราบนี้มีแม่น้ำป่าสักไหลผ่านลงไปทางใต้และไหลไปสู่ภาคกลางต่อไป

ลักษณะภูมิอากาศ

สภาพภูมิอากาศของกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 1 สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ฤดู ประกอบด้วย

1. ฤดูร้อน เริ่มต้นประมาณปลายเดือนมีนาคม - เดือนเมษายน อากาศจะร้อนและแห้งแล้งพอสมควรอุณหภูมิเฉลี่ยสูงสุดอยู่ที่ 40.9 องศาเซลเซียส อุณหภูมิเฉลี่ยต่ำสุดอยู่ที่ 11.9 องศาเซลเซียส

2. ฤดูฝน เริ่มต้นประมาณกลางเดือนพฤษภาคม - เดือนตุลาคม ในช่วงปี พ.ศ. 2551 - 2553 ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยเท่ากับ 1,338 มิลลิเมตรต่อปี จำนวนวันที่ฝนตก 118 วันและปริมาณฝนสูงสุด 87 มิลลิเมตร

3. ฤดูหนาว เริ่มต้นประมาณเดือนพฤศจิกายน - กลางเดือนมีนาคม โดยในเขตพื้นที่บริเวณภูเขาและที่สูงสภาพอากาศจะคล้ายคลึงกับในเขตภาคเหนือตอนบนซึ่งมีอากาศหนาวเย็น ในช่วงเดือนธันวาคม - เดือนมกราคมในเขตภูเขาสูงหรือยอดดอยสภาพอากาศจะหนาวเย็นมาก จนเกิดเป็นปรากฏการณ์น้ำค้างแข็ง หรือที่ เรียกว่า “แม่ңิ้ง” เกิดขึ้นและทำให้มีนักท่องเที่ยวแวะเวียนเข้ามาสัมผัสกับอากาศที่หนาวเย็นนี้เป็นจำนวนมากทุก ๆ ปี

พื้นที่กลุ่มจังหวัด

กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 1 มีพื้นที่รวมกันประมาณ 54,325.604 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 33,953,502 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 32.02 ของพื้นที่ภาคเหนือ และร้อยละ 10.58 ของพื้นที่ประเทศไทยทั้งหมด โดยจังหวัดที่มีพื้นที่มากที่สุดในกลุ่มจังหวัด คือ จังหวัดตาก รองลงมาคือ จังหวัดเพชรบูรณ์ พิษณุโลก อุตรดิตถ์ และสุโขทัย ตามลำดับ

ตารางแสดงข้อมูลพื้นที่ในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 1

จังหวัด	พื้นที่จังหวัด (ตร.กม.)	พื้นที่จังหวัด (ไร่)	พื้นที่ถือครอง ทาง การเกษตร (ไร่)	พื้นที่ถือครองนอก การเกษตร (ไร่)	พื้นที่ป่าไม้ (ไร่)
พิษณุโลก	10,815.85	6,759,906	2,404,936	1,892,410	2,462,563
เพชรบูรณ์	12,668.41	7,917,756	3,711,569	1,924,566	2,281,625
อุตรดิตถ์	7,838.59	4,899,119	1,255,225	867,207	2,776,688
สุโขทัย	6,596.09	4,122,556	1,877,120	912,062	1,333,375
ตาก	16,406.65	10,254,156	991,695	1,343,836	7,918,625
รวม	54,325.604	33,953,502	10,240,545	6,940,081	16,772,876

ที่มา : กรมการปกครอง / สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (ข้อมูลปี 2553)

ข้อมูลการปกครอง

กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 1 แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 47 อำเภอ 424 ตำบล และ 4,368 หมู่บ้าน มีหน่วยงานที่ตั้งอยู่ในพื้นที่หน่วยงานบริหารราชการส่วนท้องถิ่น แยกเป็น องค์การบริหารส่วนจังหวัด 5 แห่ง เทศบาล 89 แห่ง องค์การบริหารส่วนตำบล 381 แห่ง

ตารางแสดงข้อมูลการปกครองในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 1

จังหวัด	อำเภอ	ตำบล	หมู่บ้าน
พิษณุโลก	9	93	1,032
เพชรบูรณ์	11	117	1,261
อุตรดิตถ์	9	67	562
สุโขทัย	9	86	843
ตาก	9	63	493
รวม	47	424	4,191

ที่มา : กรมการปกครอง (ข้อมูลปี 2553)

จังหวัดพิษณุโลก แบ่งการปกครองออกเป็น 9 อำเภอ ดังนี้ อำเภอเมือง อำเภอชาติตระการ อำเภอนครไทย อำเภอเนินมะปราง อำเภอบางกระทุ่ม อำเภอบางระกำ อำเภอพรหมพิราม อำเภอวังทอง และอำเภอวัดโบสถ์ แยกเป็น 93 ตำบล 1,032 หมู่บ้าน

จังหวัดเพชรบูรณ์ แบ่งการปกครองออกเป็น 11 อำเภอ ดังนี้ อำเภอเมือง อำเภอหล่มสัก อำเภอหล่มเก่า อำเภอชนแดน อำเภอหนองไผ่ อำเภอบึงสามพัน อำเภอวิเชียรบุรี อำเภอศรีเทพ อำเภอน้ำหนาว อำเภอเขาค้อ และอำเภอวังโป่ง แยกเป็น 117 ตำบล 1,261 หมู่บ้าน

จังหวัดอุตรดิตถ์ แบ่งการปกครองออกเป็น 9 อำเภอ ดังนี้ อำเภอเมือง อำเภอตรอน อำเภอท่าปลา อำเภอน้ำปาด อำเภอปากท่า อำเภอบ้านโคก อำเภอพิชัย อำเภอลับแล และอำเภอทองแสนขัน แยกเป็น 67 ตำบล 562 หมู่บ้าน

จังหวัดสุโขทัย แบ่งการปกครองออกเป็น 9 อำเภอ ดังนี้ อำเภอเมือง อำเภอบ้านด่านลานหอย อำเภอศรีมาศ อำเภอกงไกรลาศ อำเภอศรีสัชชนาลัย อำเภอศรีสำโรง อำเภอสวรรคโลก อำเภอศรีนคร และอำเภอทุ่งเสลี่ยม แยกเป็น 86 ตำบล 843 หมู่บ้าน

จังหวัดตาก แบ่งการปกครองออกเป็น 9 อำเภอ ดังนี้ อำเภอเมือง อำเภอบ้านตาก อำเภอสามเงา อำเภอแม่ระมาด อำเภอท่าสองยาง อำเภอแม่สอด อำเภอพบพระ อำเภออุ้มผาง และอำเภอวังเจ้า แยกเป็น 63 ตำบล 493 หมู่บ้าน

ตารางแสดงจำนวนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 1

จังหวัด	อบจ.	อบต.	เทศบาลนคร	เทศบาลเมือง	เทศบาลตำบล
พิษณุโลก	1	89	1	1	11
เพชรบูรณ์	1	105	-	2	20
อุตรดิตถ์	1	62	-	1	16
สุโขทัย	1	72	-	2	18
ตาก	1	53	1	1	15
รวม	5	381	2	7	80

ที่มา : สำนักนายกรัฐมนตรี (ข้อมูลปี 2554)

ประชากร

ตารางแสดงจำนวนประชากรในพื้นที่กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 1 (5 ปี ย้อนหลัง)

จังหวัด	จำนวนประชากร (คน)				
	ปี 2555	ปี 2556	ปี 2557	ปี 2558	ปี 2559
พิษณุโลก	843,995	845,561	849,692	851,357	865,759
เพชรบูรณ์	996,231	995,125	996,031	990,807	995,223
อุตรดิตถ์	464,205	462,951	462,618	461,040	458,197
สุโขทัย	603,817	602,813	601,778	601,504	600,231
ตาก	538,330	519,662	525,684	531,018	631,965
รวม	3,446,578	3,426,112	3,435,803	3,435,726	3,551,375

ที่มา : กรมการปกครอง / สำนักงานสถิติจังหวัด

ตารางแสดงจำนวนประชากรในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 1 แยกชายหญิง

จังหวัด	จำนวนประชากรในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 1 พ.ศ. 2559 (คน)		
	ชาย	หญิง	รวม
พิษณุโลก	423,913	441,846	865,759
เพชรบูรณ์	493,187	502,036	995,223
อุตรดิตถ์	224,945	233,252	458,197
สุโขทัย	292,305	307,926	600,231
ตาก	320,333	311,632	631,965
รวม	1,754,683	1,796,692	3,551,375

ที่มา : กรมการปกครอง / สำนักงานสถิติจังหวัด (ข้อมูลปี 2559)

1. สภาพเศรษฐกิจ

1.รายได้เฉลี่ยต่อหัว (GRP/GPP Per Capita)

รายได้เฉลี่ยต่อหัวของกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่างสูงกว่าของภาคเหนือและมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยในปี 2559 รายได้เฉลี่ยต่อหัวของกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่างเท่ากับ 63,273 บาท เปรียบเทียบกับรายได้เฉลี่ยต่อหัวของภาคเหนือเท่ากับ 65,553 บาท อย่างไรก็ตามในปี 2559 รายได้เฉลี่ยระหว่างกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่างมีแนวโน้มสูงขึ้น

ตารางแสดงผลิตภัณฑ์มวลรวมกลุ่มจังหวัด ณ ราคาประจำปี

(กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 1 อุดรดิตถ์ พิษณุโลก สุโขทัย ตาก และเพชรบูรณ์)

ประจำปี พ.ศ.	2553	2554	2555	2556	2557	2558
ภาคเกษตร	61,297	53,647	66,926	72,773	105,259	114,965
เกษตรกรรม การล่าสัตว์และ การป่าไม้	60,289	52,448	66,017	71,866	104,303	113,816
การประมง	1,008	1,199	909	906	957	1,149
ภาคนอกเกษตร	129,861	140,138	148,418	156,859	175,623	179,579
การทำเหมืองแร่และเหมืองหิน	8,158	8,425	8,283	6,502	8,954	6,605
อุตสาหกรรม	18,492	22,151	24,000	30,210	28,128	27,437
การไฟฟ้า แก๊ส และการประปา	3,038	3,601	3,990	4,037	4,547	4,891
การก่อสร้าง	10,933	11,273	10,941	9,961	12,404	11,955
ขายส่ง ขายปลีก ซ่อมแซม ยานยนต์ จักรยานยนต์ ของใช้ ส่วนบุคคลและของใช้ในครัวเรือน	20,054	23,118	24,897	24,654	31,587	34,051
โรงแรมและภัตตาคาร	995	955	1,102	1,180	1,457	1,715
การขนส่ง สถานที่เก็บสินค้า และการคมนาคม	5,162	5,118	4,968	5,226	5,717	5,875
ตัวกลางทางการเงิน	9,472	9,525	10,765	11,469	13,499	15,255
บริการด้านอสังหาริมทรัพย์ การให้เช่าและบริการทางกิจ	10,491	10,244	10,446	10,791	12,502	14,084
การบริหารราชการและการ ป้องกันประเทศ รวมทั้งการ ประกัน สังคมภาค บังคับ	16,244	16,794	19,033	20,604	20,988	20,399
การศึกษา	18,945	20,041	21,342	22,960	25,733	26,495
การบริการด้านสุขภาพและ สังคม	5,460	6,206	6,236	6,504	6,985	7,294

2. โครงสร้างเศรษฐกิจ

โครงสร้างเศรษฐกิจกลุ่มภาคเหนือตอนล่าง 1 ขึ้นอยู่กับภาคเกษตรเป็นหลัก รองลงมา ได้แก่ ภาคการค้า บริการ และ ภาคอุตสาหกรรม ประมาณร้อยละ 25.18 และ 11 ตามลำดับ ซึ่งแตกต่างจากโครงสร้างเศรษฐกิจกลุ่มภาคเหนือตอนล่าง 2 ที่ขึ้นอยู่กับภาคอุตสาหกรรมเป็นหลักประมาณร้อยละ 25 รองลงมาได้แก่ ภาคเกษตร และภาคการค้าและบริการ ประมาณร้อยละ 23 และ 16 ตามลำดับ

3. การผลิตภาคเกษตร

ในปี พ.ศ. 2558 มีมูลค่า 23,127 คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 28.61 ของ GPP จังหวัด มีมูลค่าการผลิตภาคเกษตรเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2558 ซึ่งมีมูลค่า 21,655 เท่ากับ 1,472 ล้านบาท หรือคิดเป็นมูลค่าเพิ่มขึ้นร้อยละ 6.80 การผลิตภาคนอกเกษตร ในปี พ.ศ. 2558 มีมูลค่า 57,709 คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 71.39 ของ GPP จังหวัด มีมูลค่าการผลิตภาคนอกเกษตรเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2558 ซึ่งมีมูลค่า 56,020 เท่ากับ 1,689 ล้านบาท หรือคิดเป็นมูลค่าเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.01

4. การเกษตร

ตารางแสดงพื้นที่ถือครองทางการเกษตร พื้นที่ชลประทาน และพื้นที่รับประโยชน์ชลประทาน

กลุ่มจังหวัด		เหนือล่าง 1	เหนือล่าง 2	เหนือล่าง
2550	เนื้อที่ถือครองทางการเกษตร	12,047.3	11,533.1	23,580.4
	พื้นที่ชลประทาน	1,209	2,380.1	3,589.1
	สัดส่วนพื้นที่ถือครองการเกษตร(ร้อยละ)	10.0	20.6	15.2
	พื้นที่รับประโยชน์ชลประทาน	729	1,349.1	2,078.1
	สัดส่วนต่อพื้นที่ถือครองการเกษตร(ร้อยละ)	6.1	11.7	8.8
2555	เนื้อที่ถือครองทางการเกษตร	10,813.9	11,115	21,928.9
	พื้นที่ชลประทาน	1,423.8	2,547.4	3,971.2
	สัดส่วนพื้นที่ถือครองการเกษตร(ร้อยละ)	13.2	22.9	18.1
	พื้นที่รับประโยชน์ชลประทาน	999.5	1,511.3	2,510.8
	สัดส่วนต่อพื้นที่ถือครองการเกษตร(ร้อยละ)	9.2	13.6	11.4

ที่มา : รายงานการติดตามผลการพัฒนาระดับภาค สศช. พฤศจิกายน 2557

เนื้อที่ถือครองด้านการเกษตร ในภาคเหนือตอนล่าง มีแนวโน้มลดลง พื้นที่ชลประทานและพื้นที่รับประโยชน์ชลประทานเพิ่มขึ้น และสัดส่วนพื้นที่ถือครองการเกษตรเพิ่มขึ้น

ภาคเหนือเป็นแหล่งผลิตข้าวและพืชไร่ที่สำคัญ พืชเศรษฐกิจที่สำคัญภาคเหนือ เช่น ถั่วเหลือง ข้าวโพด ข้าวและอ้อย มีปริมาณผลผลิต ไม่ต่ำกว่าหนึ่งในสี่ของผลผลิตทั้งประเทศ ภาคเหนือตอนล่างมีพื้นที่ติดต่อกับภาคกลาง ส่วนใหญ่เป็นที่ราบเหมาะแก่การเพาะปลูกเป็นแหล่งผลิตและค้าข้าวและพืชไร่สำคัญของประเทศ การผลิตพืชสำคัญประกอบด้วย ข้าว อ้อย ข้าวโพด มันสำปะหลัง และถั่วเขียว สภาพดินฟ้าอากาศเป็นปัจจัยสำคัญต่อการผลิตภาคเกษตร ด้านอุตสาหกรรมส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมเกี่ยวเนื่องกับการเกษตร เช่น อุตสาหกรรมน้ำตาล ที่จังหวัดนครสวรรค์ กำแพงเพชร

อุตรดิตถ์ และพิษณุโลก อุตสาหกรรมเครื่องจักรกลการเกษตร ที่จังหวัดพิษณุโลก และนครสวรรค์ โรงสีข้าว ที่จังหวัดพิจิตร พิษณุโลก และนครสวรรค์

พื้นที่การเกษตรของกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 1 พบว่า จังหวัดเพชรบูรณ์ และสุโขทัย มีพื้นที่การเกษตรประมาณครึ่งหนึ่งของจังหวัด คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 53 และ ร้อยละ 51 ของพื้นที่ทั้งจังหวัด จังหวัดพิษณุโลกมีสัดส่วนพื้นที่การเกษตร ประมาณร้อยละ 41 ของจังหวัด จังหวัดอุตรดิตถ์มีพื้นที่การเกษตร คิดเป็นประมาณร้อยละ 38 ของจังหวัด และ จังหวัดตากมีพื้นที่การเกษตรคิดเป็นร้อยละ 14 ของจังหวัด ตามลำดับ

ตารางแสดงพื้นที่การเกษตรของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 1 ปี 2555

จังหวัด	พื้นที่ (ไร่)	พื้นที่การเกษตร (ไร่)	สัดส่วนพื้นที่เกษตรต่อพื้นที่ทั้งหมด (ร้อยละ)
ตาก	10,279,287.50	1,436,193.00	13.97
พิษณุโลก	6,822,068.75	2,814,602.00	41.26
เพชรบูรณ์	7,125,437.50	3,776,773.00	53.00
สุโขทัย	4,122,543.75	2,109,663.99	51.17
อุตรดิตถ์	4,899,075.00	1,847,041.00	37.70

พืชเศรษฐกิจสำคัญกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 1 ได้แก่ ข้าว มันสำปะหลัง ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ถั่วเขียว และอ้อย

2. การท่องเที่ยว

ในปี 2558 จำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ประมาณ 5.9 ล้านคน แยกเป็นชาวไทยประมาณ 5.4 ล้านคน ชาวต่างชาติ 532,166 คน

เมื่อพิจารณาจำนวนผู้เยี่ยมเยือน 5 ปีย้อนหลังจากปี 2555 แหล่งท่องเที่ยว ภาคเหนือพบว่า อัตราจำนวนผู้มาเยือนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทั้งชาวไทย และชาวต่างประเทศ

สัดส่วนรายได้จากการท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 1 ปี 2555-2559 มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น มีรายได้ 9,257 ล้านบาท เป็น 13,574 ล้านบาท

ตารางแสดงจำนวนนักท่องเที่ยวและรายได้จากการท่องเที่ยว ปี 2555-2559 (หน่วย : คน/ล้านบาท) (ร้อยละ)

พื้นที่	ปี 2557		ปี 2558		ปี 2559	
	นักท่องเที่ยว	รายได้	นักท่องเที่ยว	รายได้	นักท่องเที่ยว	รายได้
เหนือล่าง 1	6,098,528	13,574.1	4,789,299	13,148.0	7,252,492	17,421.4
	76.52	82.32	70.53	82.65	74.63	82.20
เหนือล่าง 2	1,871,683	2,915.9	2,000,808	2,760.2	2,465,089	3,773.7
	23.48	17.68	29.47	17.35	25.37	17.80
รวมเหนือล่าง	7,970,211	16,490.0	6,790,107	15,908.2	9,717,581	21,195.1

ที่มา : รายงานการติดตามผลการพัฒนาระดับภาค สศช. พฤศจิกายน 2559

3. สภาพสังคม

3.1 ประชากร

ในปี 2558 จำนวนประชากรในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 1 ประมาณ 3.43 ล้านคน โดยจำนวนประชากรในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 1 มีสัดส่วนสูงกว่าประชากรในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 2 เล็กน้อย และสัดส่วนของประชากรในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่างคิดเป็นประมาณร้อยละ 52 ของจำนวนประชากรในภาคเหนือ

ตารางแสดงจำนวนประชากรกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่างปี 2555 – 2558 (หน่วย:คน)

พื้นที่	ปี 2556	ปี 2557	ปี 2558	ปี 2559
กลุ่มเหนือตอนล่าง 1	3,440,720	3,446,578	3,426,112	3,551,375
กลุ่มเหนือตอนล่าง 2	2,681,392	2,682,150	2,680,778	2,681,237
ภาคเหนือตอนล่าง	6,122,112	6,128,728	6,106,890	6,117,090
ภาคเหนือ	11,871,934	11,878,641	11,770,233	12,349,702

ที่มา : รายงานการติดตามผลการพัฒนาระดับภาค สศช. พฤศจิกายน 2559

ตารางแสดงจำนวนประชากรภาคเหนือตอนล่าง (หน่วย:ล้านคน)

กลุ่มจังหวัด	ปี 2556			ปี 2557			ปี 2558			ปี 2559		
	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม
เหนือล่าง 1	1.71	1.73	3.44	1.7	1.73	3.43	1.7	1.73	3.43	1.75	1.79	3.55
เหนือล่าง 2	1.32	1.36	2.68	1.32	1.36	2.68	1.31	1.36	2.67	1.31	1.36	2.67
รวมเหนือล่าง	3.03	3.09	6.12	3.02	3.09	6.11	3.01	3.09	6.1	3.06	3.15	6.22

ที่มา : รายงานการติดตามผลการพัฒนาระดับภาค สศช. พฤศจิกายน 2559

ตารางแสดงจำนวนและสัดส่วนผู้สูงอายุภาคเหนือ (หน่วย คน/ร้อยละ)

กลุ่มจังหวัด	ปี 2555		ปี 2556		ปี 2557		ปี 2558	
	จำนวน	สัดส่วน	จำนวน	สัดส่วน	จำนวน	สัดส่วน	จำนวน	สัดส่วน
เหนือบน 1	444,800	14.7	475,400	15.7	667,800	22.7	853,600	31.1
เหนือบน 2	380,600	15.6	412,500	17	573,700	24.4	727,500	32.2
เหนือล่าง 1	519,600	15.5	563,600	16.9	786,900	24.4	1,000,600	33
เหนือล่าง 2	428,300	16.4	464,500	17.9	648,100	25.6	826,000	34.5
ภาคเหนือ	1,773,300	15.5	1,916,000	16.8	2,676,500	24.2	3,407,700	32.9

ที่มา : รายงานการติดตามผลการพัฒนาระดับภาค สศช. พฤศจิกายน 2558

3.2 โครงสร้างประชากร

ในปี 2555 จำนวนประชากรที่อยู่ในวัยทำงานหรือมีอายุระหว่าง 15 - 59 ปี มีจำนวน 2.4 ล้านคน ซึ่งมีจำนวนหรือคิดเป็นเป็นประมาณร้อยละ 70 ของกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 1 ซึ่งมีจำนวนเพิ่มขึ้นเล็กน้อยจากประมาณร้อยละ 68 ในปี 2550 อย่างไรก็ตามกลุ่มประชากรที่มีอายุ 0 - 14 ปี มีแนวโน้มลดลงแต่กลุ่มประชากรผู้สูงอายุหรือมีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น

ตารางแสดงโครงสร้างประชากรกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 1 (หน่วย : คน)

โครงสร้างประชากร	ปี 2556	ปี 2557	ปี 2558	ปี 2559
อายุ 0 - 14 ปี	700,513	670,940	644,510	585,865
อายุ 15 - 59 ปี	2,339,645	2,360,334	2,364,353	2,421,968
อายุ 60 ปีขึ้นไป	410,646	409,446	437,715	513,542
รวมทั้งหมด	3,450,804	3,440,720	3,446,578	3,551,375

4. ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

4.1 ทรัพยากรธรรมชาติ

ทรัพยากรป่าไม้ เนื้อที่ป่าไม้ในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่างมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากประมาณ 19.9 ล้านไร่ ในปี 2549 เป็น 21.4 ล้านไร่ ในปี 2552 ทั้งนี้แบ่งเป็นเนื้อที่ป่าไม้ ในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 1 ประมาณร้อยละ 80 ที่เหลืออีกประมาณร้อยละ 20 เป็นเนื้อที่ป่าไม้ในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 2 อย่างไรก็ตาม เนื้อที่ป่าไม้ในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่างคิดเป็นสัดส่วนเพียงประมาณร้อยละ 36 ของพื้นที่ป่าไม้ในภาคเหนือ

ตารางแสดงเนื้อที่ป่าไม้ภาคเหนือปี 2550 - 2559 (หน่วย: ล้านไร่)

เนื้อที่ป่าไม้	ปี 2556	ปี 2557	ปี 2558	ปี 2559
กลุ่มเหนือตอนล่าง 1	16.26	n/a	17.46	17.39
กลุ่มเหนือตอนล่าง 2	3.65	n/a	4.00	4.02
ภาคเหนือตอนล่าง	19.91	n/a	21.45	21.42
ภาคเหนือ	55.23	n/a	59.42	59.47

5. อุตสาหกรรม

ในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 1 มีจำนวนโรงงานอุตสาหกรรม ทั้งหมด 2,420 แห่ง โดยอุตสาหกรรมที่มีมากเป็นอันดับหนึ่ง ได้แก่ อุตสาหกรรมเกษตร มีจำนวน 321 แห่ง รองลงมา คือ อุตสาหกรรมขนส่ง มีจำนวน 187 แห่ง และอุตสาหกรรมที่มีน้อยที่สุด คือ อุตสาหกรรมกระดาษ มีจำนวน 2 แห่ง ตามลำดับ

6. แรงงานและการประกอบอาชีพ

ประชากรของกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 1 ที่อยู่ในวัยแรงงาน โดยมีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป มีจำนวนทั้งสิ้น 2,075,000 คน และมีจำนวนผู้มีงานทำ 1,918,117 คน มีจำนวนผู้ว่างงาน 16,921 คน (ที่มา : สำนักงานแรงงานจังหวัดในกลุ่มจังหวัด)

ตารางแสดงจำนวนประชากรผู้นับถือศาสนาในพื้นที่กลุ่มจังหวัด

จังหวัด/กลุ่มจังหวัด	ศาสนา(คน)			
	พุทธ	คริสต์	อิสลาม	อื่นๆ
พิษณุโลก	845,230	7,091	1,453	-
ตาก	432,525	41,817	30,123	-
เพชรบูรณ์	986,647	6,757	199	-
สุโขทัย	601,095	1,145	301	-
อุตรดิตถ์	459,726	923	646	-
กลุ่มจังหวัดฯ	3,325,223	57,733	32,722	-

ประชากรในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 1 ส่วนใหญ่นับถือนับถือศาสนาพุทธ คิดเป็นร้อยละ 96.72 นับถือศาสนาคริสต์ ร้อยละ 2 นับถือศาสนาอิสลาม ร้อยละ 0.95 และอื่นๆ ร้อยละ 0.33

7. ศาสนสถาน

วัดในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 1 มีจำนวนวัด 2,302 แห่ง โบสถ์คริสต์ 73 แห่ง มัสยิดจำนวน 9 แห่ง มีจำนวนพระภิกษุ 16,198 รูป และสามเณร 2,866 รูป (ที่มา : สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด)

ตารางแสดงจำนวนศาสนสถาน (วัด/คริสต์จักร/มัสยิด)

จังหวัด/กลุ่มจังหวัด	วัด (แห่ง)	โบสถ์คริสต์ (แห่ง)	มัสยิด (แห่ง)
พิษณุโลก	274	31	1
ตาก	193	24	4
เพชรบูรณ์	1,096	2	3
สุโขทัย	326	4	-
อุตรดิตถ์	413	12	1
กลุ่มจังหวัดฯ	2,302	73	9

ที่มา: สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดในกลุ่มจังหวัด

ตารางแสดงจำนวนพระภิกษุ-สามเณร ประจำปี 2559

จังหวัด/กลุ่มจังหวัด	พระภิกษุ (รูป)	สามเณร (รูป)
พิษณุโลก	4,910	727
ตาก	1,537	763
เพชรบูรณ์	4,958	642
สุโขทัย	2,424	539
อุตรดิตถ์	2,369	195
กลุ่มจังหวัด	16,198	2,866

ที่มา : สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดในกลุ่มจังหวัด

8. วัฒนธรรม/ประเพณี

จังหวัดพิษณุโลก

- งานประเพณีปักธงชัย และของดีอำเภอนครไทย ขึ้น 14 ค่ำ – ขึ้น 15 ค่ำ เดือน 12
- งานสมโภชพระพุทธชินราช วัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดพิษณุโลก ช่วงวันมาฆบูชา (วันเพ็ญขึ้น 15 ค่ำ เดือน 3 ของทุกปี) รวมเวลา 7 วัน 7 คืน งานสมโภชพระพุทธชินราชมีมาแต่โบราณกาล เมื่อพระมหากษัตริย์เสด็จมานมัสการพระพุทธชินราชแล้ว ทรงโปรดเกล้าฯ ให้มีงานฉลองสมโภชพระพุทธชินราช 3 วันบ้าง 5 วันบ้าง 7 วันบ้าง ต่อมาทางจังหวัดพิษณุโลกได้ริเริ่มกำหนดเป็นงานประจำปีขึ้น เมื่อปี พ.ศ. 2477 โดยกำหนดเอาวันเพ็ญเดือนสามเป็นต้นไปมีการฉลอง 7 วัน 7 คืน เพื่อให้ประชาชนได้มานมัสการพระพุทธชินราช เพื่อเป็นสิริมงคล และพักผ่อนหย่อนใจด้วยการชมมหรสพเลือกซื้อสินค้าพื้นบ้านจากจังหวัดพิษณุโลกและจังหวัดต่าง ๆ กลับบ้านไปเป็นที่ระลึกและใช้ในครอบครัว

จังหวัดเพชรบูรณ์

- 17 – 25 มกราคมของทุกปี งานบวงสรวงดวงพระวิญญาณสมเด็จพระนเรศวรมหาราช
- ช่วงตรุษจีน ประเพณีปีใหม่ชาวไทยภูเขา เผ่าลีซอ - เป็นการแสดงวัฒนธรรม ประเพณีของชาวไทยภูเขา เผ่าลีซอ
- ขึ้น 3 ค่ำเดือน 3 ทุกปี งานบวงสรวงเจ้าพ่อศรีเทพ - ในอำเภอศรีเทพ นับเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์โดยใน ทุกปีชาวอำเภอศรีเทพ จะมีการบวงสรวง ศาลเจ้าพ่อศรีเทพ นอกจากนั้นยังมีการเฉลิมฉลองและการแสดงศิลปะพื้นบ้าน พร้อมการแสดงมหรสพต่าง ๆ เป็นประจำทุกปี
- วันสารทไทยทุกปี (6 – 10 ต.ค. 2554) อุ่มพระดำนํ้า - ประกอบพิธีทางน้ำอันศักดิ์สิทธิ์บริเวณ ทำนํ้าวัดโบสถ์ชนะมาร ชมขบวนแห่ทางบกอันอลังการ ชมการแสดงแสงตำนานมหัศจรรย์สัมผัสกับเทศกาลอาหารอร่อย
- วันออกพรรษา เดือนตุลาคมทุกปี งานแข่งเรือลาพรรษา - เป็นการแข่งขันเรือขบวน สวยงามและ แข่งความเร็ว เพื่อความสมัครสมานสามัคคีของชุมชน
- ช่วงประเพณีลอยกระทง แข่งเรือภูเขา - ลำเล็กน้อย ตำบลหนองแม่นา อำเภอเขาค้อ มีกิจกรรมประเพณีอุ่มพระดำนํ้า แข่งเรือภูเขา สร้างความสามัคคีของชุมชน
- ปลายธันวาคม งานเลี้ยงกลอง ล่องโคมไฟ ไขว้พ้อขุนผาเมือง - เพื่อเป็นการเคารพสักการะและเผยแพร่ประวัติ เกียรติคุณของพ้อขุนผาเมือง ปูชนียบุคคลของชาติไทย โดยจัดพิธีบวงสรวงดวงวิญญาณของ พ้อขุนผาเมือง
- 26 ธันวาคม - 1 มกราคม ประเพณีปีใหม่ชาวไทยเผ่าม้ง - ที่ตำบลเข็กน้อย อำเภอเขาค้อ มีกิจกรรมประเพณีปีใหม่ชาวเขาเผ่าม้ง การละเล่นพื้นบ้าน การประกวดธิดาม้ง

จังหวัดอุดรธานี

- 17 - 25 พฤษภาคม ประเพณีอัฐรมีบุขารำลึกธรรมศาสดาปรีนิพพาน เนื่องด้วย อัฐรมี คือ วันแรม 8 ค่ำ แห่งเดือนวิสาขะ (เดือน 6) เป็นวันที่ถือกันว่าตรงกับวันถวายพระเพลิงพระพุทธสรีระ เมื่อถึง

วันนี้แล้ว พุทธศาสนิกชนบางส่วน ผู้มีความเคารพกล้าในพระพุทธรองค์ มักนิยมประกอบพิธีบูชา ณ ปุ
ชนียสถานนั้น ๆ วันนี้จึงเรียกว่า "วันอัฐภูมิบูชา" มีการบำเพ็ญ การกุศล ตักบาตรทำบุญและอภิธรรม
ฟังเทศน์อีกด้วย

- พฤษภาคม งานพิธีบายศรีสู่ขวัญวันผลไม้ ตำบลแม่พูล - ภายในงานมีกิจกรรมบายศรีสู่ขวัญ
ผลไม้ การแสดงศิลปวัฒนธรรมของชาวลับแล การแสดงดนตรีศิลปะพื้นเมือง วัฒนธรรมด้านอาหาร
(กาดมั่ว) วัฒนธรรมด้านวิถีชีวิต การตัดทุเรียน การขนส่งทุเรียนแบบดั้งเดิมด้วยมอเตอร์ไซค์ ขบวนแห่
โตกบายศรีผลไม้ ชมการตัดและขนส่งผลไม้แบบดั้งเดิม ชมกาดมั่วและพิธีบายศรีสู่ขวัญ

- 1 - 31 พฤษภาคม งานประเพณีแห่น้ำขึ้นโรง - การรดน้ำคำหัวให้แก่บรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว
การสงฆ์ตามศาลเจ้า ขบวนพิธีจากหมู่บ้านต่าง ๆ ไปอัญเชิญน้ำอันศักดิ์สิทธิ์ และเครื่องสักการะไป
รอบเมือง สักการะดวงวิญญาณบริเวณ อนุสาวรีย์เจ้าฟ้าฮ่ามกุมาร การฟ้อนรำ การฟันดาบ

จังหวัดสุโขทัย

- 7 - 8 เมษายน ประเพณีบวชพระแห่นาคด้วยช้างของชาวหาดเสี้ยว

- 15 - 17 มกราคม งานวันพ่อขุนรามคำแหงมหาราช (รับรุ่งอรุณพิธีบวงสรวงพ่อขุนรามคำแหง
มหาราช) ชมขบวนแห่เฉลิมพระเกียรติพ่อขุนรามคำแหงมหาราช การแสดงพื้นบ้านกระบี่-กระบอง
การแข่งขันกีฬาไทย การประกวดเรียงความ ร้อยแก้ว ร้อยกรอง

- 7 - 19 เมษายน งานประเพณีมหาสงกรานต์ประจำปี

- ประเพณีแห่ช้างบวชนาค ในวันที่ 7 - 8 เมษายน ประเพณีสงฆ์อวยทาน ในวันที่ 14
เมษายน การแสดงพื้นบ้าน ขบวนแห่ช้างพ่อเมือง การรดน้ำขอพรผู้สูงอายุ การละเล่นสาดน้ำสงกรานต์
การแสดงศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน การสาธิตและจำหน่ายอาหารไทย ขบวนแห่นางสงกรานต์ ขบวนแห่
ล้อเกวียนโบราณ ชมบรรยากาศสงกรานต์ปีใหม่ไทยโบราณ

- 1 พฤษภาคม งานประเพณีบุญบั้งไฟ - ส่งเสริมอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณีบุญบั้งไฟของ
ชาวอีสานให้คงอยู่ เพื่อให้ประชาชนเกิดความรักสามัคคีการมีส่วนร่วมของประชาชนชาวอีสาน เพราะมี
ประชาชนที่อพยพย้ายถิ่นฐานมาจากภาคอีสานเข้ามาอาศัยอยู่ในจังหวัดสุโขทัยเป็นจำนวนมาก และได้
นำเอาวิถีชีวิตของชาวอีสานเข้ามาด้วยไม่ว่าจะเป็นอาชีพ ภาษา ประเพณีวัฒนธรรมความเชื่อ ของชาว
อีสานที่ปฏิบัติกันมาทุกปี คือประเพณีขอฝนขอพรจากเทวดาในการทำเกษตร การจุดบั้งไฟขึ้นไปบน
ท้องฟ้าเพื่อเป็นการแสดงคารวะและเป็นสัญญาณแจ้งให้เทพารักษ์ได้ทราบว่าจะถึงฤดูทำไร่นาแล้ว
ขอโปรดเมตตาช่วยให้ฝนตกลงสู่ภาคพื้นดินด้วย ประกอบกับชาวพื้นเมืองทั่วไปในภาคอีสานได้ทำพิธีแห่
บั้งไฟขึ้นในราวเดือน 6 ซึ่งเป็นเดือนราษฏร์และตรงกับเดือนหลวง ก็คือเดือนพฤษภาคมของทุกปีเป็น
การจุดบั้งไฟก่อนถึงฤดูทำการเกษตร โดยภายในงานมีกิจกรรมต่างๆ มากมาย อาทิเช่น การแสดง มิ
นนี่ไลท์ แอนท์ ซาวด์ เรื่องเมืองสุโขทัย การออกร้านจำหน่ายสินค้า เป็นต้น

- 1 มิถุนายน - กรกฎาคม งานศาลเจ้าพ่อปึงเถ่ากง - ชาวไทยเชื้อสายจีนในอำเภอสวรรคโลกได้
จัดงานไหว้ศาลเจ้าพ่อปึงเถ่ากงเป็นประจำทุกปี นับเนื่องมาจนถึงปัจจุบันเป็น นับเป็นปีที่ 11 แล้ว โดย
เริ่มจัดงานมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2505

จังหวัดตาก

- 15 - 16 พฤษภาคม งานประเพณีขึ้นธาตุเดือน 9 - ขบวนแห่ปัจจัยไทยทาน ขบวนแห่ต้นเงิน ขบวนต้นผ้าป่า ขบวนตุงไชย ขบวนแห่ผ้าห่มองค์พระธาตุ และพิธีถวายผ้าห่มพระธาตุวันขึ้น 14 ค่ำของเดือน 9 ชาวบ้านกลุ่มศรีท้าววัดในอำเภอบ้านตาก และอำเภอใกล้เคียง จะจัดทำ “ปะไฟ” หรือบั้งไฟเพื่อนำไปจุดแข่งขันในวันงาน ขณะเดียวกันในระหว่างนี้ พวกช่างทรงของเทพและวิญญูณต่าง ๆ รวมทั้งชาวบ้านที่นับถือก็จะเตรียมองค์ผ้าป่า เงินทอง ดอกไม้ธูปเทียน เครื่องบริขารไทยธรรมต่าง ๆ โดยจัดเป็นผ้าป่าสามัคคีเป็นกลุ่มตามเขตตามพื้นที่ต้นบั้งไฟ วันขึ้น 15 ค่ำของเดือน 9 ขึ้นพระธาตุเดือนเก้าด้วยการแข่งขันจุดบั้งไฟ เสมือนหนึ่งจะให้บั้งไฟพุ่งขึ้นไปเสียดฟ้าขึ้น นำเอาศรัทธาทั้งหมดของพวกเขาขึ้นไปบูชาพระบรมสารีริกธาตุแห่งองค์พระผู้มี พระภาคเจ้าและปวงเทพดาบนสรวงสวรรค์ ท่ามกลางกองเชียร์ และการเชียร์อย่างสนั่นหวั่นไหวของกลุ่มศรีท้าววัดต่าง ๆ

- 12 - 16 เมษายน สงกรานต์สองฝั่งเมย (ไทย-พม่า) จัดให้มีกิจกรรมแข่งขันชมมวยคาดเชือกระหว่างนักมวยไทยกับพม่า ณ บริเวณหน้าศูนย์การค้าแม่เมยซิตี้ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก จัดให้มีขบวนแห่สงกรานต์ และรดน้ำดำหัวผู้สูงอายุ

แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 1

จังหวัดพิษณุโลก

- **ท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ/เกษตร** ได้แก่ อุทยานแห่งชาติภูหินร่องกล้า สวนนกไทยศึกษา อุทยานแห่งชาติ ภูสอยดาว อุทยานแห่งชาติน้ำตกชาติตระการ ศาลสมเด็จพระนเรศวรมหาราช อนุสาวรีย์พ่อขุนบางกลางท่าว เสากลางเมืองพิษณุโลก เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาน้อย-เขาประดู่ อุทยานแห่งชาติแก่งเจ็ดแคว อุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง น้ำตกแก่งโสภา น้ำตกแก่งซอง น้ำตกบอย น้ำตกวังนกแอ่น เขตห้ามล่าสัตว์ป่าถ้ำผาท่าพล ถ้ำพระวังแดง สวนสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ เขาสมอแครง เป็นต้น

- **ท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์** ได้แก่ กำแพงคูเมือง

- **ท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และศาสนา** ได้แก่ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติสมเด็จพระนเรศวร พิพิธภัณฑสถานบ้านจำหิว หอศิลป์และวัฒนธรรมมหาวิทยาลัยนเรศวร วัดเจติยยอดทอง วัดจุฬามณี วัดนางพญา วัดพระศรีมหาธาตุวรมหาวิหาร วัดราชคิริหิรัญยาราม วัดอรุณฤๅก วัดราชบูรณะ พิษณุโลกไนท์บาซาร์ รถราง และสามล้อทัวร์ชมเมือง เป็นต้น

จังหวัดเพชรบูรณ์

- **ท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ/เกษตร** ได้แก่ จุดชมวิวภูค้อ น้ำตกวังต๋ม วนอุทยานน้ำตกธารทิพย์ อ่างเก็บน้ำชลประทานห้วยป่าแดง อุทยานแห่งชาติตาเดหมอก แก่งบางระจัน น้ำตกศรีดิษฐ์ เขารังภูทับเบิก จุดชมวิวพระอาทิตย์ตก (ถ้ำผาหงษ์) ถ้ำใหญ่ น้ำหนาว (ภูน้ำริน) อุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง (หนองแม่นา) ภูแก้ว แอดเวนเจอร์ ปาร์ค ศูนย์กลางวัดฤๅกและผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาเพื่อการพึ่งตนเอง (ศวต.) สถานีเพาะเลี้ยงสัตว์ป่าเขาค้อเพชรบูรณ์ (สวนสัตว์เปิดเขาค้อ) สถานีทดลองเกษตรที่สูงเขาค้อ อ่างเก็บน้ำรัตนัย เขาค้อ เนินมหัศจรรย์ ไร่ปีเอน สวนสาธารณะเทศบาลตำบลพุเตย สวนรุกขชาติ

ชัยชมภู บึงสามพัน พุ่งทานตะวันที่บึงสามพันไร่ชนิกา ศูนย์บริการท่องเที่ยวเชิงเกษตร อ.น้ำหนาว ดงรอยเท้าไดโนเสาร์ อุทยานแห่งชาติน้ำหนาว สวนภูพาน ถ้ำถ้ำสมบัติ เป็นต้น

- **ท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์** ได้แก่ อนุสรณ์สถานผู้เสียสละเขาค้อ ฐานอิทธิ (พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ) หลักเมืองหล่มเก่า อนุสาวรีย์พ่อขุนผาเมือง อุทยานประวัติศาสตร์ศรีเทพ เป็นต้น

- **ท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และศาสนา** ได้แก่ หมู่บ้านวัฒนธรรมชาวเขา บ้านเข็กน้อย ไร่ก้านจูล (ฟาร์มสเตย์) สวนรุกขชาติหนองนารี พระตำหนักเขาค้อ หมู่บ้านท่องเที่ยว ชาวดอย (ม้ง) เล่าลือ หอวัฒนธรรมนครบาลเพชรบูรณ์ หอสมุดนานาชาติเขาค้อ อนุสรณ์เงินฮ่อ วัดไตรภูมิ วัดช้างเผือก วัดพระแก้ว วัดมหาธาตุ ศาลเจ้าพ่อหล่มเก่าเมืองเพชรบูรณ์ เจดีย์พระบรมสารีริกธาตุเขาค้อ พุทธธรรมสถานพระธาตุผาซ่อนแก้ว วัดวิเชียรบำรุง ศาลสมเด็จพระนเรศวรมหาราช วัดศรีมงคล (วัดนาทราย) เป็นต้น

จังหวัดอุดรธานี

- **ท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ/เกษตร** ได้แก่ กลุ่มหัตถกรรมผลิตภัณฑ์ผักตบชวา อุทยานแห่งชาติ ลำน้ำน่าน วนอุทยานต้นสักใหญ่ บ่อเหล็กน้ำพี้ วนอุทยานถ้ำจัน บึงทุ่งกะโล่ หนองพระแล เชื่อนสิริกิติ์ เชื่อนดินช่องเขาขาด อุทยานแห่งชาติน้ำตกคลองตรอน บ้านท่าเรือ เชื่อนสิริกิติ์

- **ท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์** ได้แก่ อนุสาวรีย์พระยาพิชัยดาบหัก อนุสาวรีย์เจ้าฟ้าอำมมาร อนุสาวรีย์พระศรีพนมมาศ

- **ท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และศาสนา** ได้แก่ หอวัฒนธรรมวิทยาลัยครูอุดรธานี วัดกลาง วัดพระฝาง วัดเจดีย์ศรีวิหาร วัดพระแท่นศิลาอาสน์ วัดพระบรมธาตุทุ่งยั้ง วัดพระยืน พุทธบาทยกุล น้ำตกแม่พูล วัดใหญ่ท่าเสา วัดธรรมาธิปไตย หลวงพ่อเพชร วัดท่าถนน เป็นต้น

จังหวัดสุโขทัย

- **ท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ/เกษตร** ได้แก่ น้ำตกสายรุ้ง อุทยานแห่งชาติศรีสัชนาลัย สวนบุญชอบ เอมอิม สวนหลวงพระร่วงเฉลิมพระเกียรติ (ทุ่งแม่ระวิง) เป็นต้น

- **ท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์** ได้แก่ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติสุโขทัย อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย หรือ เมืองเก่าสุโขทัย อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย อุทยานแห่งชาติรามคำแหง พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ในวรรณคดี เฉลิมพระเกียรติ อุทยานแห่งชาติรามคำแหง หรือ เขาหลวง พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ สวรรคตนาถ ศูนย์ศึกษาและอนุรักษ์เตาสังคโลก (เตาทุเรียง) พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติรามคำแหง เป็นต้น

- **ท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และศาสนา** ได้แก่ หลวงพ่อปู่ สาธิต พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ผ้าทองคำ วัดช้างล้อม หลวงพ่อศิลา วัดพิพัฒน์มงคล ศาลพระแม่ย่า บ้านทุ่งหลวง เป็นต้น

จังหวัดตาก

- **ท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ/เกษตร** ได้แก่ น้ำตกทีลอซู น้ำตกแม่กาษา แม่น้ำเมย เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าอุ้มผาง ดอยหัวมด เนินพิศวง ศูนย์บริการวิชาการด้านพืชและปัจจัยผลิตตาก หนองน้ำมณีบรรพต อุทยานแห่งชาติลานสาง หาดทรายทองแม่ปิงเมืองตาก วนอุทยานไม้กลายเป็นฟอสซิล ไม้กลายเป็นหินใหญ่ที่สุดในโลก ดอยสอยมาลัย เชื่อนภูมิพล ผาสามเงา อุทยานแห่งชาติตากสินมหาราช

น้ำพุร้อนแม่กาษาและถ้ำแม่อุษา อุทยานแห่งชาติแม่เมย เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าแม่ตื่น อุทยานแห่งชาติขุนพะวอ สถานีทดลองพืชสวนดอยมูเซอ อุทยานแห่งชาติน้ำตกพาเจริญ บ่อน้ำร้อนห้วยน้ำนัก น้ำตกนางครวญ ไร่กุหลาบ อ.พบพระ สวนเทพพิทักษ์ อุทยานแห่งชาติคลองวังเจ้า น้ำตกปืดูโกร ตลาดสินค้าพื้นเมืองชาวเขาดอยมูเซอ คอกช้างเผือก ศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขา เป็นต้น

- **ท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์** ได้แก่ อุทยานประวัติศาสตร์เมืองตากเก่า ศาลสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ศาลหลักเมืองสี่มหาราช เจดีย์ยุทธหัตถี หรือ เจดีย์เฉลิมพระเกียรติพระเจ้ารามคำแหงมหาราช เมืองเก่าท่าสองยาง บ้านโบราณ เป็นต้น

- **ท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และศาสนา** ได้แก่ วัดเขาถ้ำ วัดโบสถ์มณีศรีบุญเรือง วัดดอยข่อยเขาแก้ว และวัดกลางสวนดอกไม้ วัดสมเด็จพระนารายณ์มหาราช วัดมณีบรรพตวรวิหาร วัดสีตลาราม หรือ วัดน้ำหัก วัดชลประทานรังสรรค์ วัดพระบรมธาตุ วัดพระพุทธรูปทอโยไล่น แม่สอด ตลาดริมเมย สะพานมิตรภาพไทย-พม่า สะพานแขวนสมโภช กรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี ตรอกบ้านจีน ประติมากรรมกระต่าย ริมสายธารลานกระต่าย วัดดอนแก้ว วัดมงคลคีรีเขตร์ (ครูบาสร้อย) วัดโพธิคุณ หรือ วัดห้วยเตย วัดไทยวัฒนาราม วัดชุมพลคีรี วัดมณีไพโรสณฑ์ ศาลเจ้าพ่อขุนสามชน ศาลเจ้าพ่อพะวอ เป็นต้น

การคมนาคมขนส่ง

จังหวัดพิษณุโลกเป็นศูนย์กลางด้านคมนาคมภาคเหนือตอนล่าง โดยมีเส้นทางติดต่อกับจังหวัดต่าง ๆ ได้อย่างสะดวก ดังนี้

ทางรถไฟ

การคมนาคมทางรถไฟ มีขบวนรถไฟโดยสารผ่านขึ้นล่องจากกรุงเทพฯ-เชียงใหม่ และเชียงใหม่-กรุงเทพฯ วิ่งผ่านจังหวัดอุตรดิตถ์ และจังหวัดพิษณุโลก และรถไฟรางคู่

ทางรถยนต์

การเดินทางโดยทางรถยนต์มีทางหลวงแผ่นดิน ทางหลวงจังหวัด และถนนสายต่าง ๆ ช่วยให้ประชาชนสามารถเดินทางภายในอำเภอ และระหว่างจังหวัดได้สะดวก จากกรุงเทพมหานคร ใช้เส้นทางสายทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1 แล้วแยกเข้าทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 32 ผ่านอยุธยา อ่างทอง สิงห์บุรี ชัยนาท เข้านครสวรรค์ แล้วเลี้ยวขวาเข้าสู่ทางหลวงหมายเลขแผ่นดิน 117 เข้าพิษณุโลก แล้วเดินทางตามเส้นทาง สายทางหลวงแผ่นดินไปยังจังหวัดต่างๆ ภายในกลุ่มจังหวัดได้อย่างสะดวก

การเดินทางสู่ประเทศเพื่อนบ้านโดยทางรถยนต์

จังหวัดอุตรดิตถ์ เป็นเส้นทางที่สะดวกที่สุดในการเดินทางจากพรมแดนประเทศไทยสู่หลวงพระบาง จังหวัดอุตรดิตถ์ มีพรมแดนติดกับเมืองปากลาย แขวงไชยบุรี สปป.ลาว ทางอำเภอบ้านโคกและน้ำปาด เมื่อ พ.ศ. 2552 ทางคณะรัฐมนตรีมีมติให้ยกระดับช่องกูด ตำบลม่วงเจ็ดต้น อำเภอบ้านโคก เป็นด่านชายแดนสากล ดังนั้นการเดินทางผ่านแดนเข้าออกสู่ประเทศลาวสามารถทำได้โดยสะดวก ณ ที่ทำการด่านตามระเบียบของกระทรวงการต่างประเทศโดยไม่ต้องขอวีซ่าเข้าประเทศลาว การเดินทางสู่ประเทศลาว

เริ่มจากด่านภูดู่ จังหวัดอุตรดิตถ์ ถึงหลวงพระบาง เป็นระยะทางประมาณ 320 กิโลเมตร ใช้เวลาเดินทางประมาณ 5-6 ชั่วโมง

อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก เป็นเส้นทางที่สะดวกเดินทางจากพรมแดนประเทศไทยสู่ประเทศพม่าที่เมียวดี เชื่อมการขนส่งข้ามแดนไทย-พม่า เป็นจุดเชื่อมโยงการขนส่งผู้โดยสาร และสินค้ากับกลุ่มเศรษฐกิจกลุ่มน้ำโขงและอ่าวเบงกอล (GMS and BIMSTEC) และจุดเชื่อมการขนส่งแนวถนนระเบียงเศรษฐกิจ ตะวันออก ถึงตะวันตก(East-west Economic Corridor) ตามแผนความร่วมมือพัฒนาเศรษฐกิจของไทย กับประเทศในภูมิภาคเอเชียใต้และอินโดจีน รวมถึงการรองรับการเป็นเขตเศรษฐกิจชายแดน เขตนิคมอุตสาหกรรม การเดินทางโดยรถยนต์จากกรุงเทพฯ สามารถใช้เส้นทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1 (ถนนพหลโยธิน) แล้วเข้าทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 32 (ถนนสายเอเชีย) เข้านครสวรรค์ แล้วแยกซ้ายเข้าทางหลวงหมายเลข 1 ผ่านเข้ากำแพงเพชร และตรงไปจังหวัดตาก จากอำเภอเมืองตาก ใช้ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 12 ถึงอำเภอแม่สอด

ทางอากาศ

การคมนาคมทางอากาศของกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 1 มีลักษณะเป็นท่าอากาศยานรอง และมี สายการบินบินตรงไปยังท่าอากาศยาน จำนวน 4 แห่ง ดังนี้

จังหวัด	จำนวนท่าอากาศยาน (แห่ง)	ที่ตั้ง
พิษณุโลก	1	อ. เมือง
เพชรบูรณ์	-ไม่มี-	-
อุตรดิตถ์	-ไม่มี-	-
สุโขทัย	1	อ. สวรรคโลก
ตาก	2	อ. เมืองตาก / อ. แม่สอด
รวม	4	

ทางน้ำ

การคมนาคมโดยทางเรือไม่เป็นที่นิยมในปัจจุบัน การโดยสารทางเรือในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 1 สามารถใช้ได้ 2 สาย คือ แม่น้ำน่าน และแม่น้ำยม แต่ใช้ได้เฉพาะหน้าน้ำเท่านั้น ทั้งนี้การเดินทางทางเรือในภาคเหนือมีแม่น้ำปิงเป็นแม่น้ำสายสำคัญ ซึ่งไหลจากเทือกเขาผีปันน้ำในพื้นที่อำเภอเชียงดาว ผ่านจังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดลำพูน ไปบรรจบกับแม่น้ำวังที่บ้านปากวัง อำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก ผ่านจังหวัดกำแพงเพชร ไปบรรจบกับแม่น้ำน่าน แม่น้ำยมที่ปากน้ำโพ ตำบลแควใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ (แม่น้ำน่านกับแม่น้ำยมบรรจบกันที่อำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์) เป็นต้นน้ำแม่น้ำเจ้าพระยา ไหลลง อ่าวไทยที่ปากน้ำ จังหวัดสมุทรปราการ